

M. Saim UYSAL

Ekonomi'de pastırma yazı

9.11.2018

Son dönemde A.B.D. ile yaşanan gerginliklerin azalması, Rahip Brunson'un serbest bırakılması, İran yaptırımlarından ülkemizin muaf tutulması, A.B.D. seçimlerinin beklentilere paralel sonuçlanması piyasalarda bir bahar havası estirmeye başladı. Dış piyasalarda da gelişmekte olan ülkelere tekrar para girişiminin başlamasıyla döviz kurlarında bir gerileme yaşadık. Kuşkusuz bu gelişmede faizlerimizin yüksek olması da etkin rol oynadı.

Gösterge faizinin %21.48'e gerilemesi, dolar kurunun 5.37'lere gelmesi, 10 yıllık tahvil faizinin %17.10 olması ve CDS'imizin 357 puana inerek (5 yıllık ortalama olan 237'ye) yaklaşması oldukça olumlu gelişmeler.

İçinde yer aldığımız şark toplumlarının en büyük özelliği; her şeye kısa vadeli bakması, iyiyi de kötüyü de uçlarda yaşaması temel bir alışkanlık olduğundan en kötünün geride kaldığı inancına çok acele kapıldığımız kanaatini taşıyoruz.

Hafta içinde Ekim ayı enflasyon rakamları açıklandı. TÜFE aylık artış oranı %2.67 ile beklentilerin üzerinde oldu. Yıllık artış ise %25.24'e ulaştı. Ekim ayındaki indirim kampanyaları ile zabitli denetimlerin çok etkin sonuç vermediğini görüyoruz. ÜFE'de ise aylık artış oranı %0.91, yıllık bazda ise % 45.01 oldu. Döviz kurlarındaki gerileme ile petrol fiyatının 86 dolardan 72 dolara inmesi bu sonuçta etkili.

Enflasyon olgusu bir türlü çözemediğimiz yapısal bir problemimiz. 1970'li yıllarda 30 yılı aşkın bir sürede çift haneli olarak yüksek seyretmişti. 2001 krizinde "İstikrar Programı" ile sorunu IMF kaynaklı çözmüş 2016 yılında kadar 13 yıl süreyle tek hanede istikrar kazandırmıştık. Aynı süre içinde makro ekonomik göstergelerimiz olumlu seyretmişti. 2017 yılından itibaren tekrar çift haneye yükselen enflasyonun en az iki yıl daha çift hanede kalacağı kesin görünüyor.

Bu sorunu yeterince önemsemediğimiz anlaşılıyor. İktidarlar doğal olarak büyüme ve istihdama öncelik vererek bu sorunu öteleyebiliyorlar.

Serbest piyasa ekonomisinin uygulandığı tüm ülkelerdeki sonuçlar açıkça göstermektedir ki enflasyon problemini kalıcı olarak çözmeden,

fiyat istikrarını sağlamadan, sürdürülebilir büyüme mümkün olamıyor. Yerel seçimler endişesiyle tekrar aynı hataya düşüp enflasyon sorununun çözümünü öteliyoruz.

Ekonomimizin genelinde ciddi problemler var. Sermaye mallarının, tüketim unsurlarının ve ara malların tümünün ithalatı azalıyor. Güven endekslerinin hepsinde ciddi bozulmalar var. Bankaların tüm kredilerinde radikal düşmeler mevcut. Üretimin finansmanını borçla yapıyoruz. Borçlarımız milli gelirimizin yarısından fazla. Daha önceki hiçbir ekonomik krizimize bu oranda borç yapısıyla yakalanmamıştık. İhracatımız düşük teknoloji ve ithale dayalı üretim yapısına sahip. Büyümemizi sadece tüketim artışıyla sağlayabiliyoruz. Merkez Bankası rezervleri gittikçe azalıyor. Satınalma siparişlerinde düşüşler sürüyor. Fiyatlama davranışları ve beklentilerin bozulması devam ediyor. Merkez bankasının 12 ve 24 aylık beklenti anketlerinde düzelmeler yok.

Krizin faturası yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı. Sanayi üretiminde düşüş hızlandı. Ekonomi 'de hem daralma hem de enflasyon bir süre daha devam edecek. Stagflasyon kapıda değil, halen içinde yaşıyoruz. İşsizlik oranları yükselecek. Dolarizasyon daha da yükseliyor. Sadece parasal sıkılaştırma ile enflasyonu kalıcı bir şekilde çözmek mümkün olmuyor. Ülkemizin yüksek dış borçları ve sendikasyon yenilemeleri nedeniyle yüksek dış kaynağa ihtiyacı var. Tasarruf oranımız düşük olduğundan büyümemizin finansmanı için dış kaynak bulmalıyız. Sağlıklı dış kaynak ise doğrudan yabancı yatırımlar. İster bu yolla isterse carry-trade yoluyla dış kaynak arayalım, bunun yegane yolu da makro ekonomik ve siyasi risk algısını azaltacak yegane adım olan enflasyon ve cari açığı çözecek radikal önlemlere başvurmak.

Bu tür radikal önlemler kısa vadede siyasi iktidarlar için riskli görünebilir. Ancak bu önlemlerin kalıcı ve sürekliliğinin sağlanması uzun vadede kesinlikle refahın ve gelirin artması suretiyle siyasi iktidarlara olumlu olarak yansımaktır.